

**Podsumowanie najważniejszych obowiązków instytucji obowiązanych
wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
(ang. Anti-Money Laundering, AML)**

Od 13 lipca 2018 r. **biegli rewidenci** są objęci obowiązkami, wynikającymi z ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t. j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1115 z późn. zm.), dalej: „Ustawa”. Ustawa określa katalog instytucji obowiązanych, którymi poza biegłymi rewidentami są również instytucje finansowe, notariusze, adwokaci, radcowie prawni, doradcy podatkowi, podmioty prowadzące działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z Ustawą biegli rewidenci i inne instytucje obowiązane realizują szereg zadań w kontekście przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (obszar AML), służących rozpoznaniu ww. ryzyka związanego z działalnością klientów. Do obowiązków nałożonych przez Ustawę należą m.in.:

1. Przed nawiązaniem stosunków gospodarczych:
 - a) Identyfikacja i weryfikacja klienta na podstawie okazanych dokumentów stwierdzających jego tożsamość.
 - b) Identyfikacja i weryfikacja beneficjenta rzeczywistego oraz ustalenie struktury własności i kontroli.
 - c) Ustalenie wśród klientów i beneficjentów rzeczywistych faktu zajmowania eksponowanego stanowiska politycznego (PEP) oraz bycia członkiem rodziny PEP lub bliskim współpracownikiem PEP.
 - d) Przeprowadzenie oceny ryzyka instytucji obowiązanej oraz ocen ryzyka dla każdego klienta indywidualnie. Na podstawie wyniku oceny ryzyka klienta, instytucja obowiązana stosuje odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego.
2. W przypadku braku możliwości zastosowania jednego ze środków bezpieczeństwa finansowego, instytucja obowiązana nie nawiązuje stosunków gospodarczych z klientem lub nawet rozwiązuje już istniejące stosunki gospodarcze.
3. Monitoring oraz aktualizacja posiadanych przez instytucję obowiązaną informacji o kliencie oraz o stosunku gospodarczym łączącym klienta z instytucją obowiązaną.
4. Wdrożenie działań o charakterze organizacyjnym obejmujących m.in. wyznaczenie osób odpowiedzialnych za zadania AML, przeprowadzanie szkoleń dla pracowników, opracowanie procedur i regulacji AML oraz archiwizowanie dokumentów związanych z wykonywaniem obowiązków wynikających z Ustawy.
5. W przypadku zidentyfikowania okoliczności wzbudzających podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, instytucja obowiązana zgłasza ten fakt do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej a w przypadku, gdy wypełniają one dyspozycję art. 299 Kodeksu karnego, również prokuratorowi.

W celu spełnienia obowiązków wynikających z Ustawy, instytucje obowiązane mogą pozyskiwać informacje dotyczące klientów z wiarygodnych źródeł obejmujących m.in. rejestr przedsiębiorców KRS, CEIDG czy Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych.

Klient oraz osoby reprezentujące klienta również są zobowiązane do przedstawienia instytucji obowiązanej np. dokumentów stwierdzających tożsamość reprezentantów spółki lub innych dokumentów rejestrowych tych podmiotów. Przeprowadzenie oceny ryzyka klienta wymaga również zebrania przez instytucję obowiązaną niepublicznych informacji na przykład na przygotowanych przez tę instytucję formularzach obejmujących m.in. identyfikację tożsamości klienta oraz ewentualnie osób działających w jego imieniu, identyfikację beneficjenta rzeczywistego oraz ustalenie czy klient jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne.

Pozyskanie kompletnych i prawdziwych informacji na potrzeby przeprowadzenia rzetelnej oceny ryzyka klienta jest kluczowe dla spełnienia przez instytucje obowiązane wymogów wynikających z Ustawy oraz zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego. Jak zostało wskazane powyżej, brak możliwości zastosowania przez instytucję obowiązaną jakiegokolwiek ze środków bezpieczeństwa finansowego skutkuje nienawiązaniem stosunków gospodarczych lub rozwiązaniem stosunków już istniejących.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej sprawuje kontrolę wykonania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W Rozdziale 13 Ustawy określony został katalog czynności, za których niedopełnienie instytucja obowiązana podlega karze administracyjnej obejmującej m.in.

1. Brak wyznaczenia osoby odpowiedzialnej za wykonanie obowiązków określonych w Ustawie przez instytucję obowiązaną,
2. Brak sporządzenia oceny ryzyka oraz jej późniejszej aktualizacji,
3. Brak stosowania środków bezpieczeństwa finansowego, brak dokumentowania tego procesu oraz brak późniejszego przechowywania tej dokumentacji,
4. Brak wprowadzenia wewnętrznej procedury instytucji obowiązanej,
5. Brak zapewnienia udziału w szkoleniach przez osoby wykonujące obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
6. Brak wdrożenia procedury anonimowego zgłaszania naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Artykuł 150 Ustawy wskazuje katalog zamknięty kar administracyjnych, które mogą zostać nałożone na instytucję obowiązaną w sytuacji, gdy nie dopełni ona obowiązków określonych w przepisach o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W szczególności zgodnie z art. 150 ust. 1 Ustawy wymiarami kary administracyjnej są:

- 1) publikacja informacji o instytucji obowiązanej oraz zakresie naruszenia przepisów ustawy przez tę instytucję w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- 2) nakaz zaprzestania podejmowania przez instytucję obowiązaną określonych czynności;
- 3) cofnięcie koncesji lub zezwolenia albo wykreślenie z rejestru działalności regulowanej;
- 4) zakaz pełnienia obowiązków na stanowisku kierowniczym przez osobę odpowiedzialną za naruszenie przez instytucję obowiązaną przepisów ustawy, przez okres nie dłuższy niż rok;
- 5) kara pieniężna.

Wprowadzone kary nakładane za naruszenia przepisów Ustawy dotyczą nie tylko instytucji obowiązanych, ale również osób pełniących funkcje zarządcze w instytucjach obowiązanych, wobec których może być zastosowana zarówno kara w postaci zakazu pełnienia obowiązków na stanowisku kierowniczym przez okres nie dłuższy niż rok, jak również kara pieniężna.

Zgodnie z art. 150 ust. 2 Ustawy maksymalna wysokość nałożonej kary pieniężnej nie może przekroczyć dwukrotności kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez instytucję obowiązana w wyniku naruszenia. W sytuacji braku możliwości ustalenia kwoty tej korzyści lub straty ustawodawca wprowadził maksymalną wysokość kary, tj. równowartość kwoty 1.000.000 euro. W kolejnym ustępie omawianego przepisu ustawodawca wskazał kary pieniężne, które mogą zostać zastosowane do zamkniętego katalogu instytucji obowiązanych, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–5, 7–11, 24 i 25 Ustawy. W przypadku osoby fizycznej wysokość kary może wynieść maksymalnie 20.868.500 zł, z kolei osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej będzie narażona na karę do wysokości równowartości kwoty 5.000.000 euro albo do wysokości 10% obrotu wykazanego w ostatnim zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy lub w ostatnim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy – w przypadku instytucji objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym grupy kapitałowej. Ustawa nie określa minimalnego poziomu kary pieniężnej.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie:

<https://www.gov.pl/web/finanse/przeciwdzialanie-praniu-pieniedzy-i-finansowaniu-terroryzmu>

Warszawa, 30.12.2019 r.